

NIPPON GUN-SEI KITTE

De hulp-uitgifte van het eiland FLORES – februari 1943

Uitleg van Pater G. van Velzen, SVD, Ndao – Flores:

De noodzegel, die door de Japanners op Flores is uitgegeven, heb ik gemakshalve maar het "Adjutor-zegel" genoemd, omdat destijds Broeder Adjutor chef was van de missiedrukkerij op Flores en zegels heel vaak aangeduid worden met de naam van de ontwerper en de graveur.

Toen de Japanners op 15 mei 1942 in Endeh landden en alle missionarissen geïnterneerd werden, zijn de missie-werkplaatsen, waaronder ook de drukkerij, door ons, Nederlanders, gesloten. Maar dat was natuurlijk niet naar de zin van de Japanners; we waren "koerang adjar" (onbeleefd). Al het inheemse personeel moest voor het kantoor der Japanners aantreden en ze kregen opdracht om onder hun bevelen door te werken.

Na 2 maanden werden de Nederlanders weggevoerd naar Celebes, maar de niet-Nederlanders waaronder ook Broeder Adjutor Straeszle, een Zwitser, werden vrijgelaten maar moesten verder werken. Broeder Adjutor was feitelijk chef van het zet-personeel, maar wegens de afwezigheid van de andere broeders stond hij nu aan het hoofd van de gehele drukkerij. Op 17 juni 1943 is hij verongelukt bij een val uit een bendi (wagentje) waarmee hij naar Ndona reed, omdat hij in het door de Japanners bezette Endeh niet wenste te overnachten.

Ik veronderstel dat hij de bewuste noodzegel typografisch in elkaar heeft gezet, maar het is ook wel mogelijk dat het gewone zet-personeel dit heeft gedaan op aanwijzing van de Japanners.

Broeder Adjutor was alles behalve een vriend van de Japanners en draaide ze zoveel mogelijk de rug toe als ze in de drukkerij verschenen. Ik wil dit feit hier nadrukkelijk vermelden omdat mijn oversten aanvankelijk bezwaar hebben gemaakt dat ik de naam van Adjutor aan dit zegel heb verbonden.

Later gevonden gegevens:

De naamgeving "Adjutor-zegel" is niet correct. De werkelijke ontwerper was Yasuyuki Itoh, een Japans civiel ambtenaar die dienst deed als tolk bij de marine-brigade. Itoh kwam op 13 mei 1942 op Flores aan, dat bezet was door een compagnie van het leger en een marine-brigade.

Deze legereenheid werd reeds op 23 mei 1942 weer teruggetrokken, zodat alleen de marine bezetting achterbleef. Het eerste contact van de heer Itoh met de Arnoldusdrukkerij (de missiedrukkerij) ontstond omdat een woordenlijst Japans / Maleis gedrukt moest worden. Aanvankelijk waren de postkantoren gesloten doch een verzoek van de bevolking de postdienst te hervatten bereikte de heer Itoh, die de enige vertegenwoordiger van het Japans burgerlijk bestuur was. Deze voelde er weinig voor om de oude Nederlands-Indische postzegels te laten gebruiken en herinnerde zich het nette drukwerk van de woordenlijst. Hij gaf aan de drukkerij opdracht om zegels en kaarten te drukken en maakte zelf een ruwe schets van het zegel.

De heer Itoh was tevens van mening dat een MINSEI regering (civiel bestuur) nog niet was ingegaan en dat het eiland nog steeds onder GUNSEI bestuur (legerbestuur) stond. Dit verklaart waarom er een GUNSEI zegel ontstond in een door de marine bezet gebied. Dat was dus een vergissing. Vanwege taalproblemen deed de heer Itoh alleen zaken rechtstreeks met een inheemse drukker. Broeder Adjutor Straeszle is er dus niet aan de pas gekomen.

De zegel,

- deze is gedrukt op wit papier zonder watermerk in vellen van 10 stuks, 2 horizontale rijen van 5 stuks met een onbedrukte rand eromheen
- het zegelbeeld meet 26x26 mm, de hele zegel 28 tot 30 mm in het vierkant, terwijl de rand van de vellen varieert van 5 tot 18 mm.
- de kleur is paarsachtig rood.
- de perforatie is 11x11 lijntanding en is slordig verricht. De lijnen staan niet allen op gelijke afstand, maar bovendien zijn de gaatjes niet goed geponst. Dit komt doordat de pinnen van het toestel erg waren afgesleten en te ruim waren voor de onderliggende gaatjes, zodat het papier niet werd doorgesneden. Een zegel langs de perforatie afscheuren is daarom soms lastig en de schaar moest er aan te pas komen.
- de zegels zijn niet gegomd
- de tekst van de zegel luid: NIPPON = Japan
GUN-SEI KITTE = Militair postzegel
10 SEN = 10 cent
- deze tekst staat in een gestileerde omlijsting van blaadjes met in de hoeken een bloem die een chrysant moet voorstellen.

Bron: Majoor b.d. T. Vrijdag Handboek Japanse bezetting van Nederlands-Indië uitgegeven door Filatelistenvereniging Dai Nippon.